

YR

ANTHEMAU A'R TONAU

BUDDUGOL

YN

EISTEDDFOD BETHESDA,

Dydd Iau Dyrchafael, 1851.

~~~~~  
DAN OLYGIAETH

Y PARCH. E. STEPHENS, DWYGYFYLCHI.  
~~~~~

BALA;

ARGRAFFWYD A CHYHOEDDWDYD GAN GRIFFITH JONES.

—
1852.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

OF THE UNIVERSITY OF OXFORD

1679

Printed by J. Streater, at the Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard.

A N T H E M.

ESAY xlii. 10, 8, 11, 12.

GAN ALAWYDD;

SEP

DAVID ROBERTS, CAE'R-BERLLAN, BETHESDA.

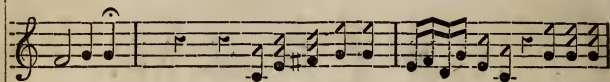
Met. 100=

Cenwch, Cenwch i'r Arglwydd, Cenwch i'r Arglwydd

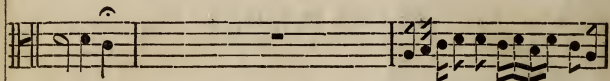
PARHAD—YR ANTHEM.

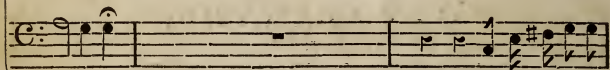
gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân

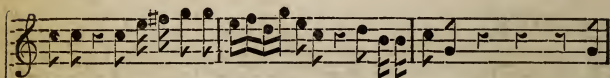
Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r

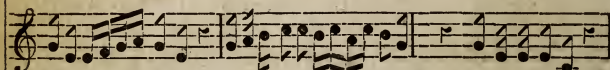
Cenwch i'r Arglwydd gân newydd,

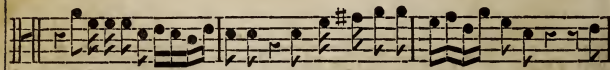
Cenwch i'r Arglwydd

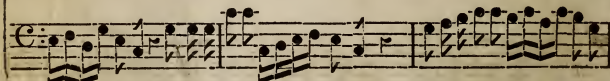
newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd, a'i

Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd,

Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, a'i

gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd, Cenwch i'r Arglwydd gân newydd,

fawl ef o eith . . . af y ddaear, a'i fawl ef o

a'i fawl ef o eith . . . af y ddaear, a'i fawl ef o eith . . .

fawl ef o eithaf y ddaear, a'i fawl ef o

a'i fawl ef o eith . . . af y ddaear, a'i fawl

SOLO BASS. *Mawreddog.*

Met. 80

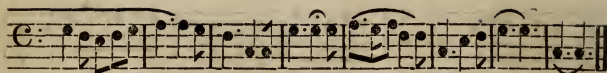
eith af y ddae . . ar. My . fi yw yr Arglwydd, dyma

. af y ddae . . ar. fy en . . w, a'm go . . gon . . iant ni

eithaf, o eithaf y ddae . . ar. roddaf i arall, My . . fi yw yr Arglwydd,

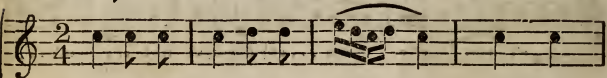
ef o eithaf y ddae . . ar. dyma fy en . . . w, a'm gogon

PARHAD—YR ANTHEM.

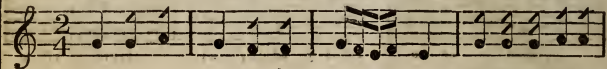

... iant ni roddaf i arall, na'm mawl i ddelwau cerfied ... ig.

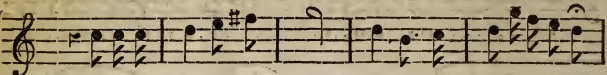
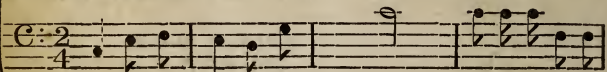
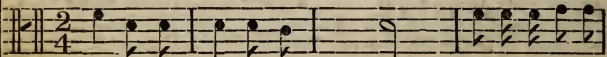
Met. 126=

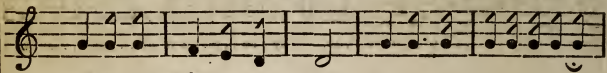
Caned preswyl . . wyr y graig, Caned,

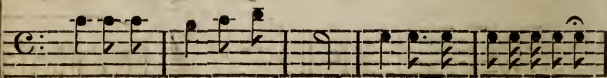
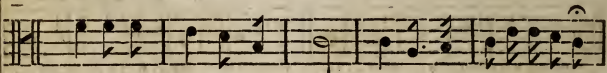
Caned preswylwyr,

Caned preswylwyr y graig, bloeddiant o ben y mynyddoedd,

Caned preswylwyr y graig,

PARHAD—YR ANTHEM.

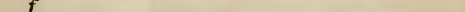
5

DOUBLE CHORUS,—FIRST CHOIR.

Bloeddiant,
bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant,

The first staff of music is written in treble clef with a 2/4 time signature. It begins with a half note G4, followed by a quarter rest, a half note A4, a quarter rest, a half note B4, and a quarter rest. The staff then continues with a series of eighth notes: G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4, B3, A3, G3, F#3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F#2, E2, D2, C2, B1, A1, G1, F#1, E1, D1, C1, B0, A0, G0, F#0, E0, D0, C0, B-1, A-1, G-1, F#-1, E-1, D-1, C-1, B-2, A-2, G-2, F#-2, E-2, D-2, C-2, B-3, A-3, G-3, F#-3, E-3, D-3, C-3, B-4, A-4, G-4, F#-4, E-4, D-4, C-4, B-5, A-5, G-5, F#-5, E-5, D-5, C-5, B-6, A-6, G-6, F#-6, E-6, D-6, C-6, B-7, A-7, G-7, F#-7, E-7, D-7, C-7, B-8, A-8, G-8, F#-8, E-8, D-8, C-8, B-9, A-9, G-9, F#-9, E-9, D-9, C-9, B-10, A-10, G-10, F#-10, E-10, D-10, C-10, B-11, A-11, G-11, F#-11, E-11, D-11, C-11, B-12, A-12, G-12, F#-12, E-12, D-12, C-12, B-13, A-13, G-13, F#-13, E-13, D-13, C-13, B-14, A-14, G-14, F#-14, E-14, D-14, C-14, B-15, A-15, G-15, F#-15, E-15, D-15, C-15, B-16, A-16, G-16, F#-16, E-16, D-16, C-16, B-17, A-17, G-17, F#-17, E-17, D-17, C-17, B-18, A-18, G-18, F#-18, E-18, D-18, C-18, B-19, A-19, G-19, F#-19, E-19, D-19, C-19, B-20, A-20, G-20, F#-20, E-20, D-20, C-20, B-21, A-21, G-21, F#-21, E-21, D-21, C-21, B-22, A-22, G-22, F#-22, E-22, D-22, C-22, B-23, A-23, G-23, F#-23, E-23, D-23, C-23, B-24, A-24, G-24, F#-24, E-24, D-24, C-24, B-25, A-25, G-25, F#-25, E-25, D-25, C-25, B-26, A-26, G-26, F#-26, E-26, D-26, C-26, B-27, A-27, G-27, F#-27, E-27, D-27, C-27, B-28, A-28, G-28, F#-28, E-28, D-28, C-28, B-29, A-29, G-29, F#-29, E-29, D-29, C-29, B-30, A-30, G-30, F#-30, E-30, D-30, C-30, B-31, A-31, G-31, F#-31, E-31, D-31, C-31, B-32, A-32, G-32, F#-32, E-32, D-32, C-32, B-33, A-33, G-33, F#-33, E-33, D-33, C-33, B-34, A-34, G-34, F#-34, E-34, D-34, C-34, B-35, A-35, G-35, F#-35, E-35, D-35, C-35, B-36, A-36, G-36, F#-36, E-36, D-36, C-36, B-37, A-37, G-37, F#-37, E-37, D-37, C-37, B-38, A-38, G-38, F#-38, E-38, D-38, C-38, B-39, A-39, G-39, F#-39, E-39, D-39, C-39, B-40, A-40, G-40, F#-40, E-40, D-40, C-40, B-41, A-41, G-41, F#-41, E-41, D-41, C-41, B-42, A-42, G-42, F#-42, E-42, D-42, C-42, B-43, A-43, G-43, F#-43, E-43, D-43, C-43, B-44, A-44, G-44, F#-44, E-44, D-44, C-44, B-45, A-45, G-45, F#-45, E-45, D-45, C-45, B-46, A-46, G-46, F#-46, E-46, D-46, C-46, B-47, A-47, G-47, F#-47, E-47, D-47, C-47, B-48, A-48, G-48, F#-48, E-48, D-48, C-48, B-49, A-49, G-49, F#-49, E-49, D-49, C-49, B-50, A-50, G-50, F#-50, E-50, D-50, C-50, B-51, A-51, G-51, F#-51, E-51, D-51, C-51, B-52, A-52, G-52, F#-52, E-52, D-52, C-52, B-53, A-53, G-53, F#-53, E-53, D-53, C-53, B-54, A-54, G-54, F#-54, E-54, D-54, C-54, B-55, A-55, G-55, F#-55, E-55, D-55, C-55, B-56, A-56, G-56, F#-56, E-56, D-56, C-56, B-57, A-57, G-57, F#-57, E-57, D-57, C-57, B-58, A-58, G-58, F#-58, E-58, D-58, C-58, B-59, A-59, G-59, F#-59, E-59, D-59, C-59, B-60, A-60, G-60, F#-60, E-60, D-60, C-60, B-61, A-61, G-61, F#-61, E-61, D-61, C-61, B-62, A-62, G-62, F#-62, E-62, D-62, C-62, B-63, A-63, G-63, F#-63, E-63, D-63, C-63, B-64, A-64, G-64, F#-64, E-64, D-64, C-64, B-65, A-65, G-65, F#-65, E-65, D-65, C-65, B-66, A-66, G-66, F#-66, E-66, D-66, C-66, B-67, A-67, G-67, F#-67, E-67, D-67, C-67, B-68, A-68, G-68, F#-68, E-68, D-68, C-68, B-69, A-69, G-69, F#-69, E-69, D-69, C-69, B-70, A-70, G-70, F#-70, E-70, D-70, C-70, B-71, A-71, G-71, F#-71, E-71, D-71, C-71, B-72, A-72, G-72, F#-72, E-72, D-72, C-72, B-73, A-73, G-73, F#-73, E-73, D-73, C-73, B-74, A-74, G-74, F#-74, E-74, D-74, C-74, B-75, A-75, G-75, F#-75, E-75, D-75, C-75, B-76, A-76, G-76, F#-76, E-76, D-76, C-76, B-77, A-77, G-77, F#-77, E-77, D-77, C-77, B-78, A-78, G-78, F#-78, E-78, D-78, C-78, B-79, A-79, G-79, F#-79, E-79, D-79, C-79, B-80, A-80, G-80, F#-80, E-80, D-80, C-80, B-81, A-81, G-81, F#-81, E-81, D-81, C-81, B-82, A-82, G-82, F#-82, E-82, D-82, C-82, B-83, A-83, G-83, F#-83, E-83, D-83, C-83, B-84, A-84, G-84, F#-84, E-84, D-84, C-84, B-85, A-85, G-85, F#-85, E-85, D-85, C-85, B-86, A-86, G-86, F#-86, E-86, D-86, C-86, B-87, A-87, G-87, F#-87, E-87, D-87, C-87, B-88, A-88, G-88, F#-88, E-88, D-88, C-88, B-89, A-89, G-89, F#-89, E-89, D-89, C-89, B-90, A-90, G-90, F#-90, E-90, D-90, C-90, B-91, A-91, G-91, F#-91, E-91, D-91, C-91, B-92, A-92, G-92, F#-92, E-92, D-92, C-92, B-93, A-93, G-93, F#-93, E-93, D-93, C-93, B-94, A-94, G-94, F#-94, E-94, D-94, C-94, B-95, A-95, G-95, F#-95, E-95, D-95, C-95, B-96, A-96, G-96, F#-96, E-96, D-96, C-96, B-97, A-97, G-97, F#-97, E-97, D-97, C-97, B-98, A-98, G-98, F#-98, E-98, D-98, C-98, B-99, A-99, G-99, F#-99, E-99, D-99, C-99, B-100, A-100, G-100, F#-100, E-100, D-100, C-100, B-101, A-101, G-101, F#-101, E-101, D-101, C-101, B-102, A-102, G-102, F#-102, E-102, D-102, C-102, B-103, A-103, G-103, F#-103, E-103, D-103, C-103, B-104, A-104, G-104, F#-104, E-104, D-104, C-104, B-105, A-105, G-105, F#-105, E-105, D-105, C-105, B-106, A-106, G-106, F#-106, E-106, D-106, C-106, B-107, A-107, G-107, F#-107, E-107, D-107, C-107, B-108, A-108, G-108, F#-1

f

Bloeddiant,

bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant,

The first system of musical notation for 'The Bird Song' is written on a single staff. It begins with a treble clef, a common time signature (C), and a 2/4 time signature. The melody starts with a half note G4, followed by a quarter note A4, a quarter note B4, and a quarter note C5. There is a measure rest, followed by another measure rest, then a quarter note G4, a quarter note A4, and a quarter note B4. The system ends with a quarter note C5.

SECOND CHOIR.

Bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o

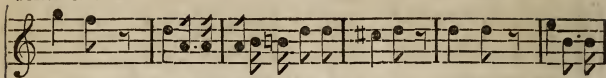
2
4

Bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o

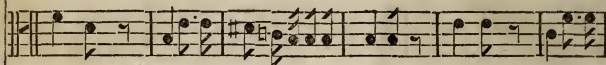
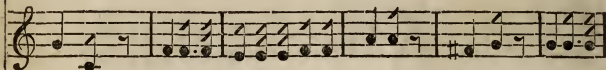
The first staff of music is in common time (C) with a 2/4 time signature. It begins with a whole rest, followed by a half note G (labeled 'B' below), a quarter note A (labeled 'A' below), and a quarter note B (labeled 'B' below). The staff continues with a half note C (labeled 'C' below), a quarter note D (labeled 'D' below), and a quarter note E (labeled 'E' below).

PARHAD—YR ANTHEM.

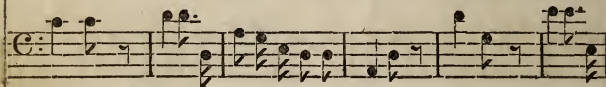
FIRST CHOIR.

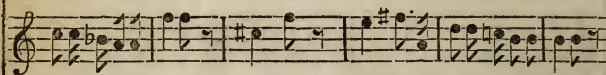
bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o

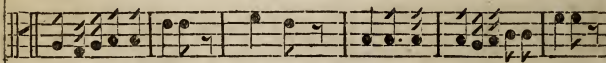
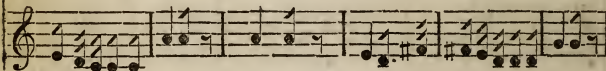
bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o

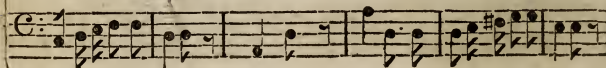
SECOND CHOIR.

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant,

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant,

PARHAD—YR ANTHEM.

7

FIRST CHOIR.

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant,

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant,

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant,

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant,

SECOND CHOIR.

bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant,

bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant,

bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant,

bloeddiant, bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant,

PARHAD—YR ANTHEM.

FIRST CHOIR.

bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant o ben y mynyddoedd,

bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant o

SECOND CHOIR.

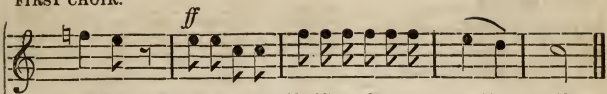
bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant o ben y mynyddoedd,

bloeddiant o ben y mynyddoedd, bloeddiant o

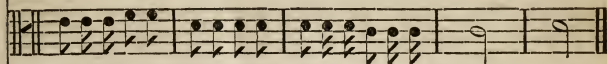
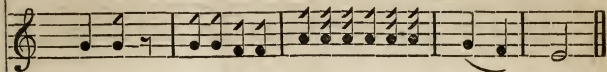
PARHAD—YR ANTHEM.

9

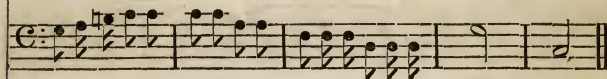
FIRST CHOIR.

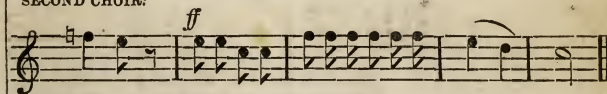
bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y myn . . . ydd . . . oedd.

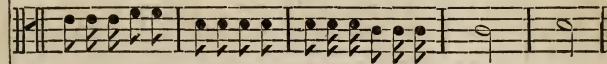
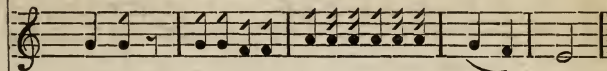
ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y myn . ydd . . . oedd.

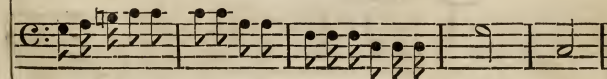
SECOND CHOIR:

bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y myn . . . ydd . . . oedd.

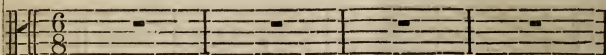
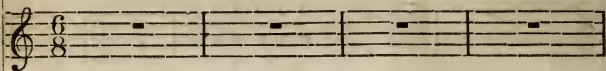
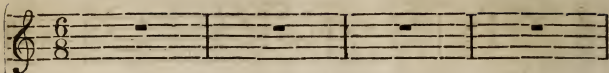

ben y mynyddoedd, bloeddiant, bloeddiant, bloeddiant o ben y myn . ydd . . . oedd.

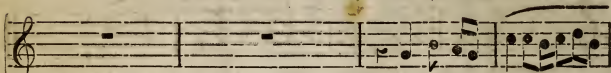

PARHAD—YR ANTHEM.

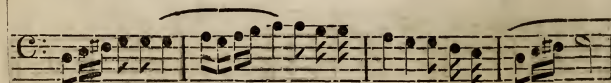
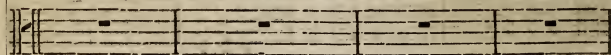
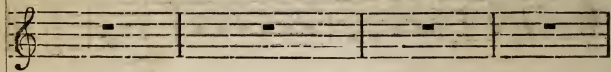
Met. 144=♩

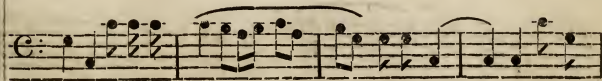
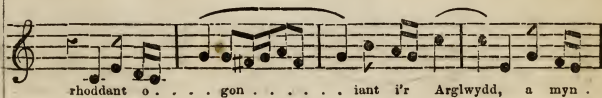
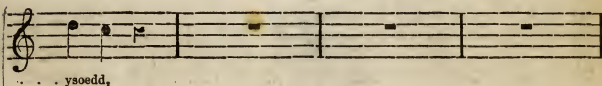
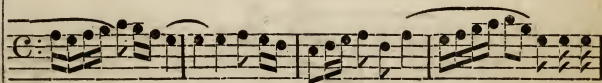
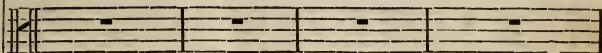
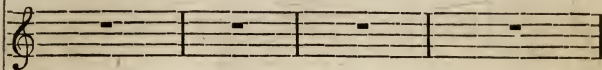
Rhoddant o gon iant i'r Arglwydd, a myn . .

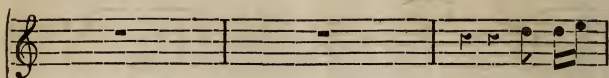

rhoddant o . . gon

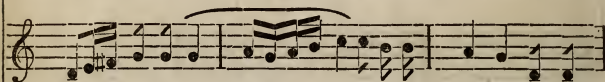

. . eg . . ant ei fawl yn yr yn . . ysoedd, rhoddant o . . gon

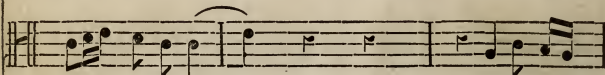

a myn . .

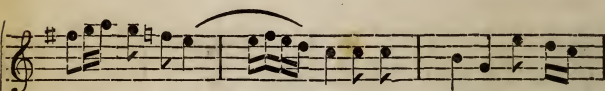
. . . eg . . ant ei fawl yn yr yn . . . ysoedd, a myn . .

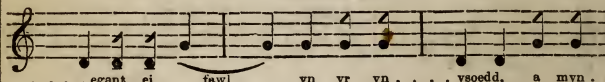
. . . eg . . ant ei fawl, rhoddant o . . .

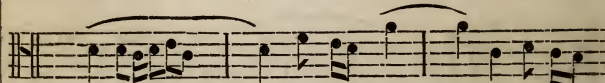
a myn . .

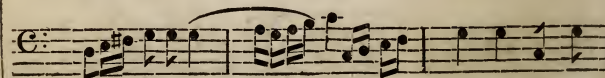
. . . eg . . ant ei fawl yn yr yn . . . ysoedd, a myn . .

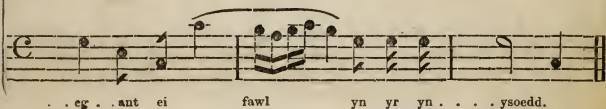
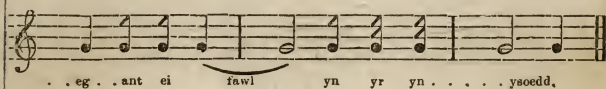
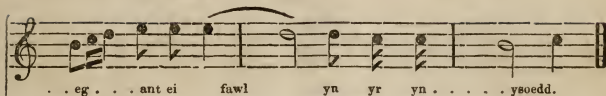
. . . . egant ei fawl yn yr yn . . . ysoedd, a myn .

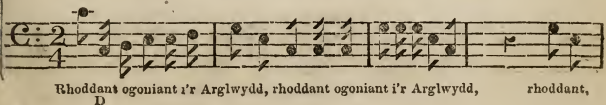
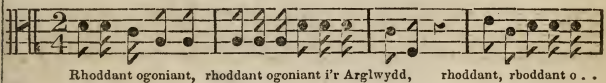
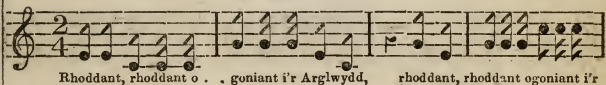
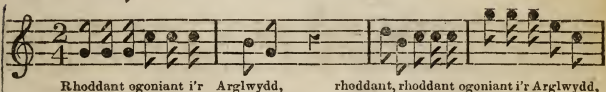
. gon iant i'r Ar . . . glwydd, a myn . .

. . . . eg . . ant ei fawl yn yr yn . . . ysoedd, a myn .

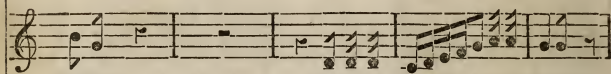

Met. 126—

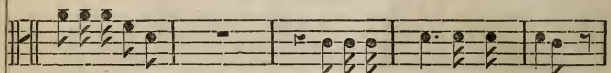

rhoddant ogoniant, rhoddant ogon iant i'r Arglwydd,

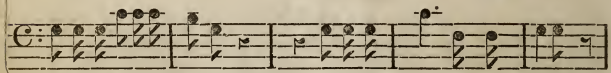
Arglwydd,

rhoddant o gon . . iant i'r Arglwydd,

. . goniant i'r Arglwydd,

rhoddant o . . gon . iant i'r Arglwydd,

rhoddant ogoniant i'r Arglwydd,

a mynegant ei

fawl

yn yr ynysoedd,

a mynegant ei

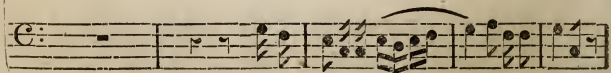
fawl

a mynegant ei

fawl

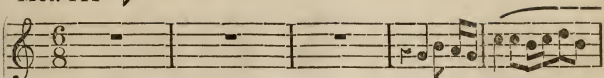
yn yr ynysoedd,

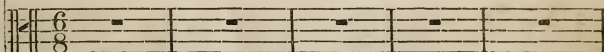
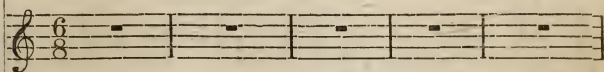
a mynegant ei

fawl

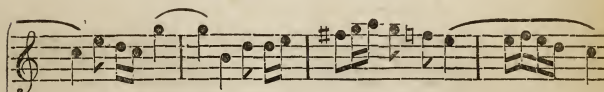
Met. 144—

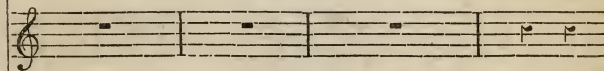
Rhoddant o . . . gon . . .

Rhoddant o gon . . . iant i'r Arglwydd, a myn . . . eg . . ant ei

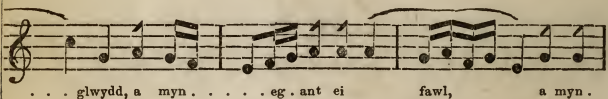
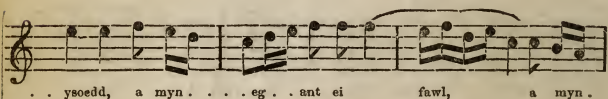
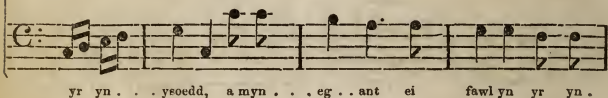
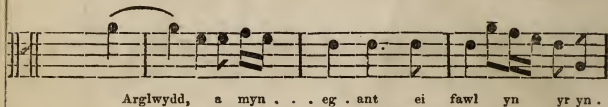
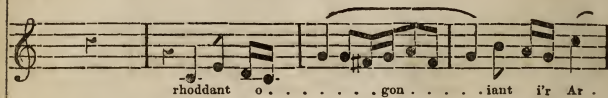
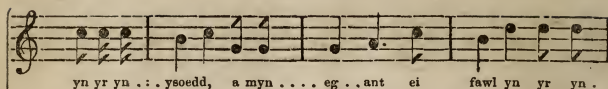
. . . iant i'r Arglwydd, a myn . . . eg . . ant ei fawl

rhoddant o gon iant i'r

fawl yn yr ynysoedd, a myn eg . . ant ei fawl yn

Araf.

. . eg . ant ei fawl yn yr yn . . . ys . oedd.

. . . egant ei fawl, ei fawl yn yr yn . . . ys . oedd.

. . eg . ant ei fawl, a myn . . eg . ant ei fawl yn yr yn . . . ys . oedd.

. . egant ei fawl, ei fawl yn yr yn . . . ys . oedd.

ANTHEM.

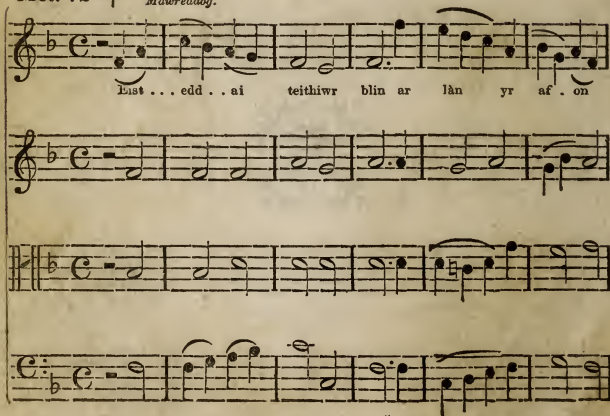
Hymn 536. Cas. S. Roberts.

GAN ASAPH;

SEP

GRIFFITH ROWLANDS, BETHESDA.

Met. 72 *Mawreddog.*

Eist ... edd ... ai teithiwr blin ar lân yr af . on

ddu, A'i lusern yn ei law, Ddys . . . gleir . . . iai ar y

Ddysgleiriai ar y

Ddysgleiriai ar y

Ddys . . . gleir . . . iai ar y

Met. 152=

lli, Ddysgleiriai ar y lli: Yn ngoleu hon

lli, Ddysgleiriai ar y lli:

lli, Ddysgleiriai ar y lli:

Hyf a bywiog.

lli, Ddysgleiriai ar y lli: Yn ngoleu hon fe wel y làn,

PARHAD—YR ANTHEM.

fe wel y làn, Yn ngoleu hon fe wel y làn, fe

Yn ngoleu hon fe wel y làn, fe wel y

Yn ngoleu hon fe wel y làn, Yn ngoleu hon fe

fe wel y làn, Yn ngoleu hon fe wel y làn, fe wel y làn, fe

wel y làn, fe wel y làn, Ac engyl fyrdd o gylch y fan.

làn,

wel y làn,

wel y làn,

DEUAWD. Met. 60=♩

Tyner iawn.

Wrth ddisgyn at y dwr Hyd risiau

Wrth ddisgyn at y dwr Hyd

Met. 96=♩ *Hyf.*

hr brenin braw, Fe ddeil y lamp o hyd, Yn

risiau brenin braw, Fe ddeil ei lamp o hyd,

< oleu yn ei law, Yn o leu yn ei law;

Yn oleu yn ei law, Yn o leu yn ei law;

Met. 132=♩ *Hyf a bywiog.*

Ei wel'd yn d'od wrth lewyrch ho

Gall teulu'r lân, er brig y dôn,

..... n, Gall teulu'r làn, er brig y

Gall teulu'r làn, er

dòn, Ei wel'd yn d'od wrth lewyrch hon.

brig y dòn, Ei wel'd yn d'od wrth lewyrch hon.

CYDGAN. Met. 132=

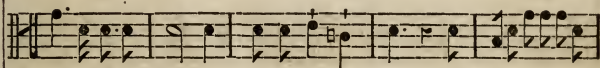
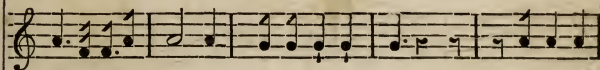
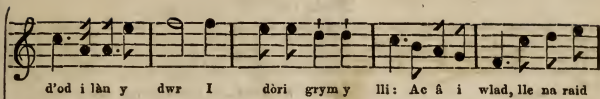
Lled fywiog.

Adnebydd yn eu plith Ei Arch-offeiriad eu, Yn

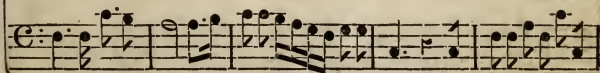
Adnebydd yn eu plith Ei Arch-offeiriad eu, Yn

Adnebydd yn eu plith Ei Arch-offeiriad eu, Yn

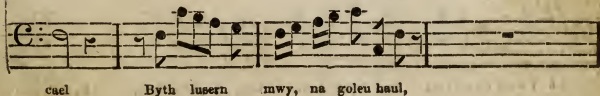
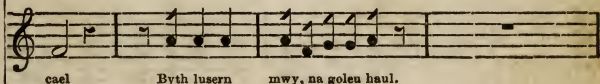
Adnebydd yn eu plith Ei Arch-offeiriad eu, Yn

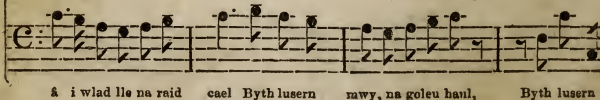
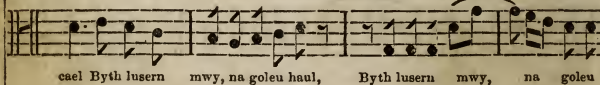
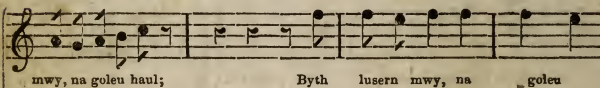
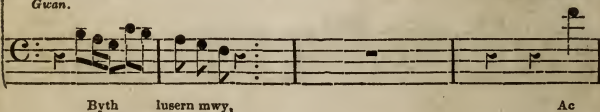
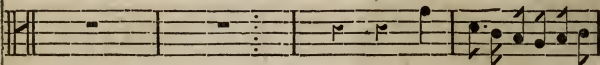
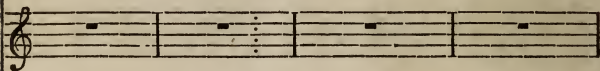
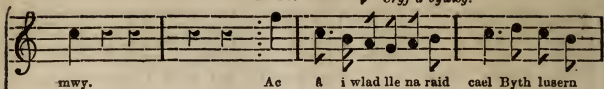

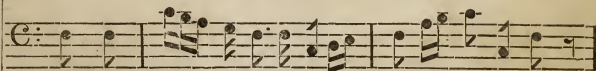
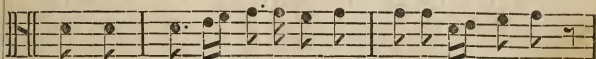
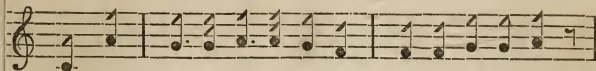
Ac â i wlad lle na raid

Gwan.

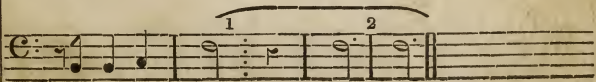
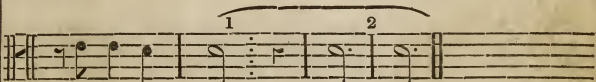
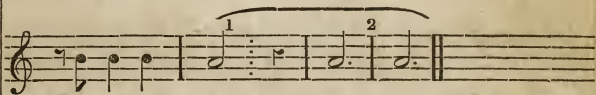
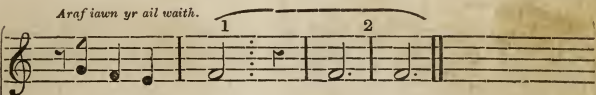

Met. 152 *Cryf a bywiog.*

mwy, Ac a i wlad lle na raid cael Byth lusern mwy

Araf iawn yr ail waith.

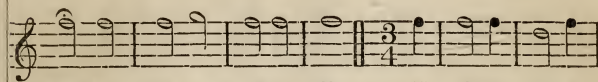
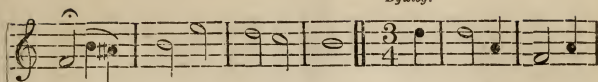
LLUSERN YW DY AIR.

Hymn 536. Casg. S. Roberts.

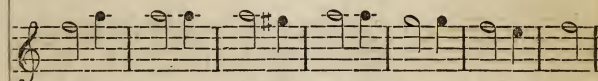
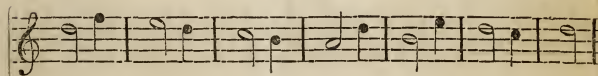
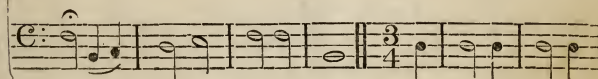
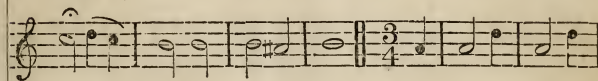
GAN ADERYN.

Galarus.

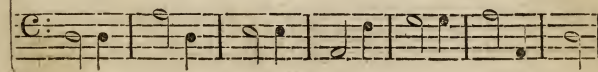
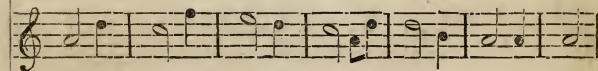
Eistedd . . . ai teithiwr blin Ar lân yr afon

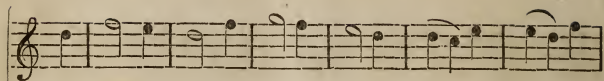
Bywiog.

ddu, Ar làn yr afon ddu. A'l lusern yn ei

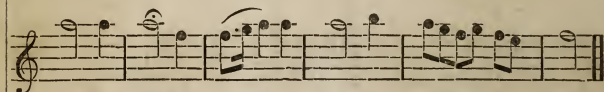
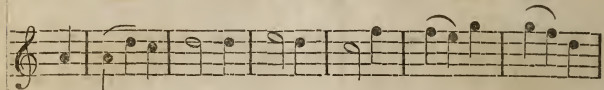

law, Ddysgleiriai ar y lli, Ddysgleiriai ar y lli:

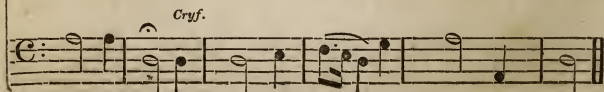

Yn ngoleu hon fe wel y lân, Ac engyl fyrdd o

gylch y fan, Ac engyl fyrdd o gylch y fan.

Cryf.

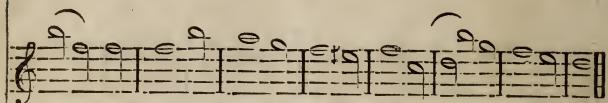
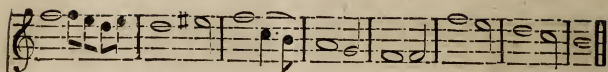
Dwys ac araf.

Wrth ddisgyn at y dwr, Hyd risiau brenin braw,

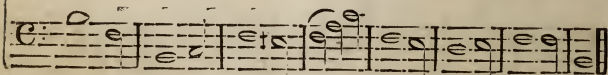
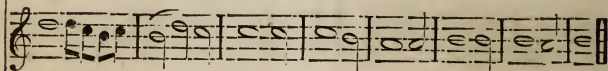
Grymus.

Hyd risiau brenin braw. Fe ddeil y

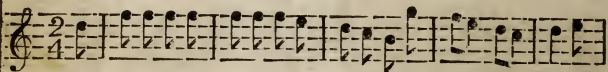
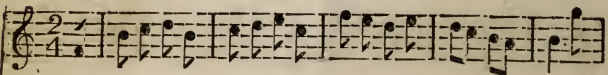
H

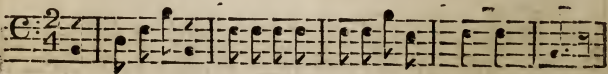
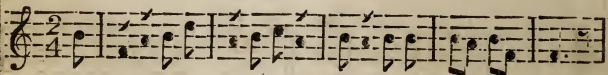
lamp o hyd yn oleu yn ei law, yn oleu yn ei law.

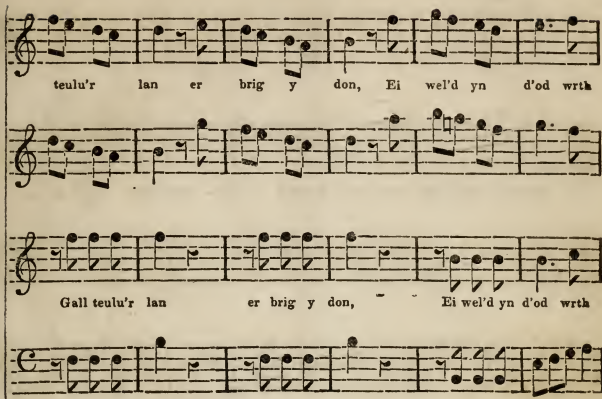

Hyf.

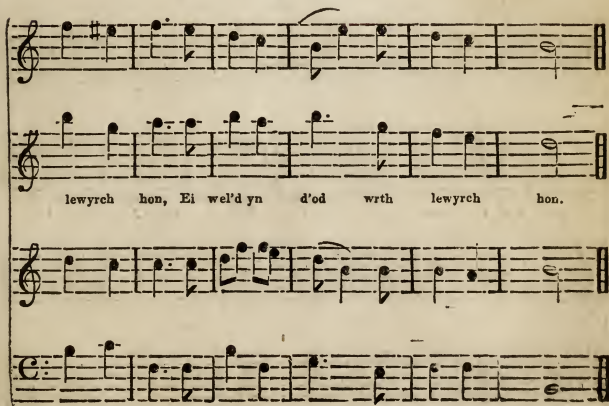
Gall tenlu'r lan er brig y dôn, Ei wel'd yn d'od wrth lewyrch hon. Gall

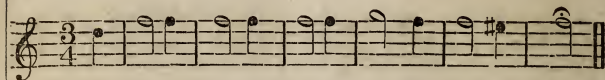
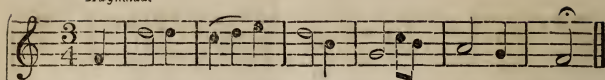

teulu'r lan er brig y don, Ei wel'd yn d'od wrth

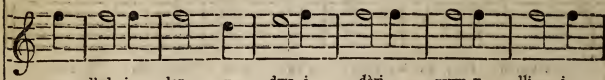
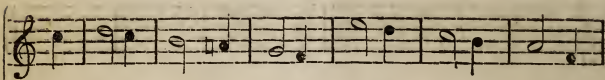
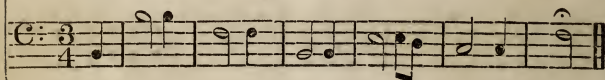
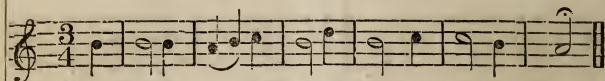
Gall teulu'r lan er brig y don, Ei wel'd yn d'od wrth

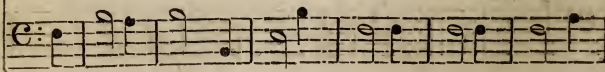
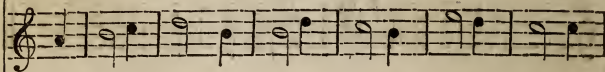
lewyrch hon, Ei wel'd yn d'od wrth lewyrch hon.

Mwynidd.

Ad . . neb . ydd yn eu plith, Ei arch . . offeiriad eu.

yn d'od i lan y dwr i dori grym y lli, i

Cryf.

dòri 'grym y lli'. Ac â i wlad lle na raid cael, Byth

Gwan.

lusern mwy na goleu haul, Byth lusern mwy na goleu haul, Byth

Cryf.

lusern mwy na golem haul, Byth lusern mwy na golem haul.

CAN MOSES.

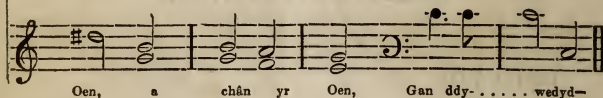
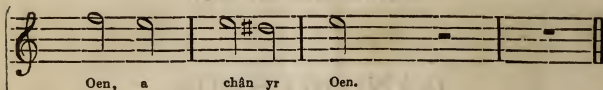
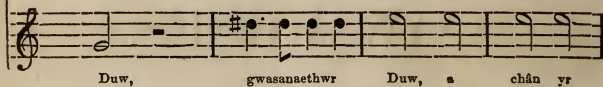
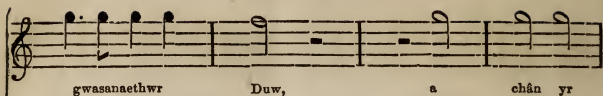
DATGUDDIAD XV. 3, 4.

GAN ORPHEUS.

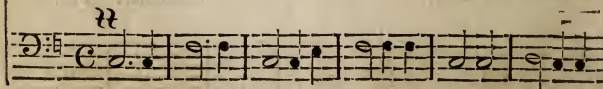
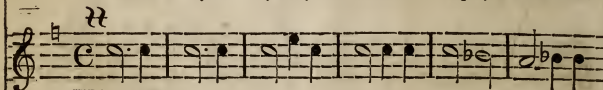
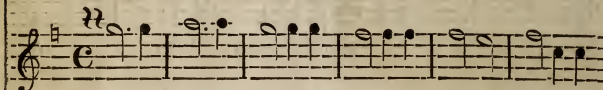
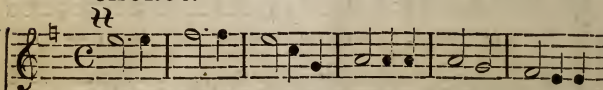
DEUAWD.

The musical score is written on two staves, each with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The time signature is common time (C). The first staff begins with a *p* (piano) dynamic marking. The lyrics are written below the notes. The second staff also begins with a *p* dynamic marking. The lyrics continue below the notes. The third staff continues the melody and lyrics. The fourth staff concludes the piece with a final note and a fermata.

p
A chanu y maent gân Moses, A chanu y
p
A chanu y maent gân Moses, A
maent gân Moses, gwasanaethwr Duw.
chanu y maent gân Moses, gwasanaethwr Duw gwasanaethwr.

CHORUS.

allu .og. Mawr a rhyfedd yw ,dy weithredoedd O Arglwydd

Quarteff.

Cyfiawn a chywir yw dy

Ddnw Hollallu . . og.

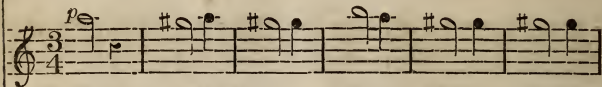
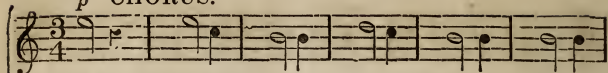
K

ffyrdd di Brenin y saint Cyfiawn a chywir yw dy

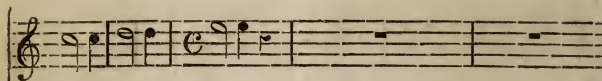
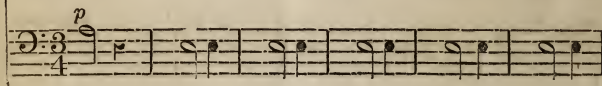
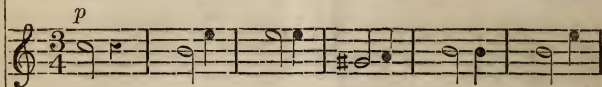
This system consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#). The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The melody is written in a simple, folk-like style. The second staff continues the melody. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp, and the fourth staff has a bass clef and a key signature of one sharp. The lyrics are written below the staves.

ffyrdd di Brenin y saint. Brenia y saint.

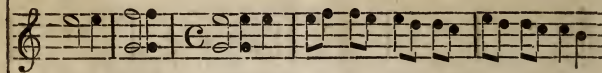
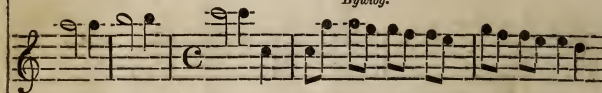
This system consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#). The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The melody is written in a simple, folk-like style. The second staff continues the melody. The third staff has a treble clef and a key signature of one sharp, and the fourth staff has a bass clef and a key signature of one sharp. The lyrics are written below the staves.

p CHORUS.

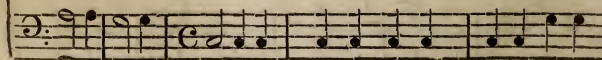
Pwy, Pwy ni'th ofna di, O Arglwydd, Pwy ni'th

Bywiog.

ofna di O Arglwydd, ac ni o... gon... edd... a dy enw,

f *p*

f *p*

Ac ni o . gonedd . a dy enw. Ac ni ogonedd-

f

f

f

f

a dy enw. Ac ni ogonedda dy

p *f*

Ac ni ogon . . edd . a dy enw. Ac ni ogonedda dy

p *f*

L

Oblegyd tydi yn unig wyt sanctaidd, yn unig wyt

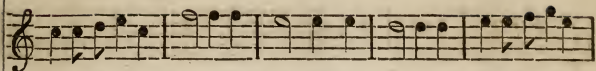
enw. O . . . blegyd tydi yn unig wyt

Cyflwm.

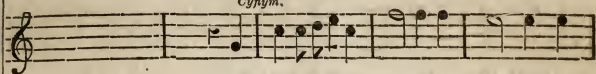
0

sanctaid, yn unig wyt sanctaid, yn unig wyt sanctaid.

Oblegyd tydi &c.

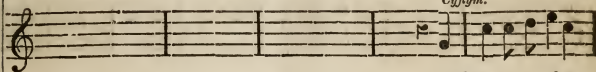

blegyd yr holl genhedloedd a ddeuant, a ddeuant, Oblegyd yr holl

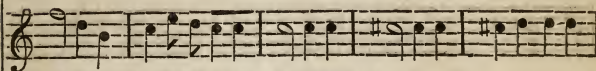
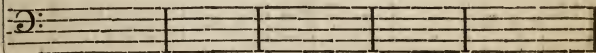
Cyflym.

Oblegyd yr holl genhedloedd a ddeuant, a

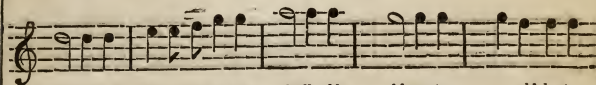

Cyflym.

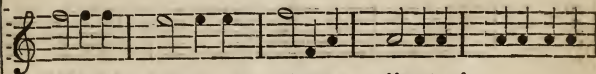
Oblegyd yr holl gen-

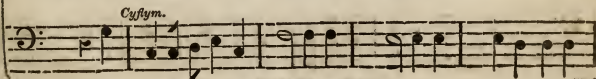
genhedloedd Oblegyd yr holl genhedloedd &c.

ddeuant, O . . blegyd yr holl gen . . hedloedd a ddeuant, ac a addolant

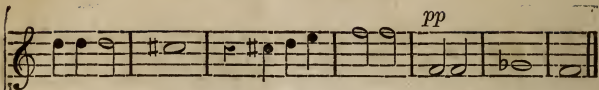

hedloedd a ddeuant, a ddeuant, a ddeuant, ac &c.

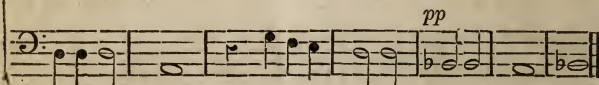
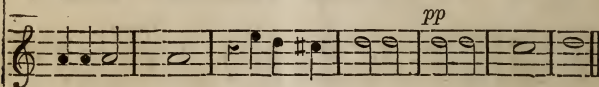

Cyflym.

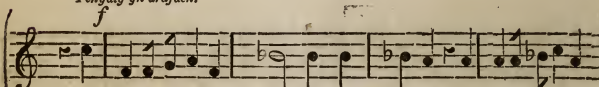
Oblegyd yr holl gen . . hedloedd, &c.

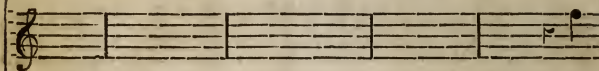
ger dy fron di. Ac a a . . . ddolant ger dy fron di.

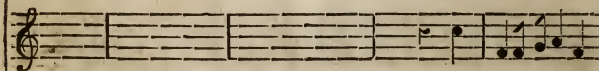
Ychydig yn arafach.

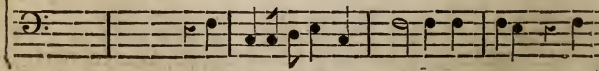
Oblegyd dy farnu di a eg . . . lurwyd. Oblegyd dy farnu

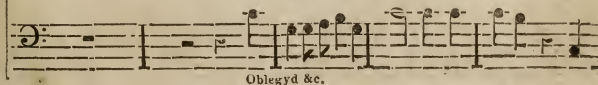
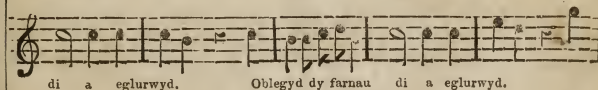
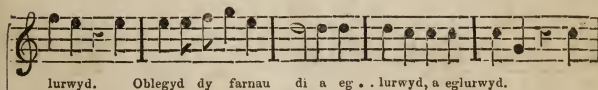
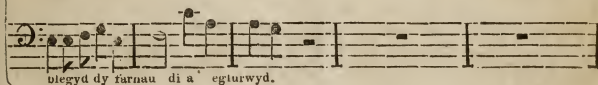
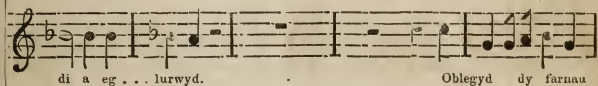
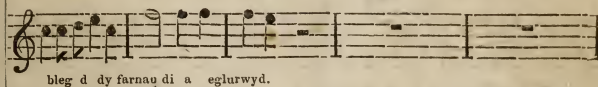
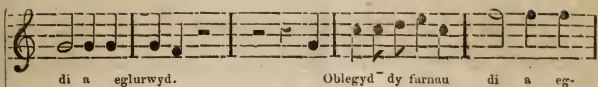
O

Oblegyd dy farnu

Oblegyd dy farnu di a eglurwyd. O

blegyd dy farnau di a eglurwyd. Oblegyd dy farnau di a eg-

Araf.

lur wyd. A eg lur wyd.

AT YR YMGEISWYR.

— 000 —

FONEDDIGION,

ARFERIAD cyffredin Beirniaid ydyw cyfeirio eu Beirniadaeth at y Pwyllgor; ond gan mai â chwi y mae â fynof, atoch chwi yr anfonaf. Anturiaf ddywedyd nad oes genych neb purach, ffyddlonach, ac yn dymuno eich llës yn fwy na'r un a fu yn beirniadu eich gwaith; ac y mae rhoddi elwyf i deimlad y cantor distadlaf yn orchwyl na ddymunwn fod yn euog o hono ar un cyfrif. Os digwyddodd i ryw ymadrodd diosal gael ei ddweyd am rai o honoch chwi, neu eich gwaith yn y Feirniadaeth na chymerwch ef yn angharedig, ond yn hytrach fel difyrwch, er gwneyd y Feirniadaeth yn fwy dyddorol. Yr wyf yn eithaf sier fod cynllwynion cynfigenus wedi eu trefnu gan yr Ysgrifenyddion a'r Phariseaid yn fy erbyn; ond yr wyf yn llwyr hyderu na ddaeth fy awr i eto, ac nad hwynt-hwy a gânt fy mhen i'r llwch. "Pwy fyth a ymgymera i â'r gorchwyl o feirniadu, yn enwedig cyfansoddiadau cerddorol," fel y dywed yr "Amserau." Nisfu'm i wrth y gorchwyl ond unwaith o'r blaen, a braidd na phenderfynwn beidio ymyryd ag ef byth mwyach; gan hyny goddefwch "y waith hon yn unig" a chewch ddewis, bid sier, y neb a fynoch at y swydd rhagllaw. Nid yw ein cantorion, hyd yn hyn, yn llawn digon gostyngedig i neb ddweyd dim am eu gweithiau anwyl hwy, ond ffalsder a chanmoliaeth, "byth a hefyd." Pe byddai iddynt gael y frain, am unwaith, o fyned dan ysgrifell *George Gilfillan*, *Edwin Monk*, *Edward Holmes*, neu *critical Reporter* campus y *Times*, byddai'n haws siarad a hwynt; byddent yn debyg i'r tylwyth grwnachlyd hyny, wrth Sinai, yn barod i ddweyd, "Llefara di wrthym, ond na lefared y *Critical Reporter* wrthym, rhag i ni farw." Ni byddai dim yn well genyf na gweled y dosparth sydd yn gwaeddi am "chwareu teg" cyn i'r chwareu ddechreu, am un diwrnod yn y drafferth

y bu'm i ynddi er's tair wythnos, uwch ben 36 o gyfansoddiadau; pryder a gofal am wneyd "chwareu teg," wedi gwneyd cwsge a dyddanwech yn ddiethriaid i'm teimlad. Pa fath chwareu a gawsid ganddynt hwy yn y cyflwr hwnw, tybed? chwareu teg, yn ol barn a mympwy y rhai hyn, fyddai iddynt hwy gael y gwobrau, beth bynag fyddo mympwy eraill am deilyngdod eu cyfansoddiadau.

Ni chefais enw neb ond *Ap Menevensis*, a hwnw dan sêl; ac anfonais ef yn uniongyrchol i'r ysgrifenydd; ac felly nid oedd enw nac ysgrifen yr un o'r ymgeiswyr yn cynorthwyo dim arnaf i wybod pwy oeddynt. Ond na feddyliwch y gwadaf nad oeddwn yn ceisio dychymygu fy ngoreu pwy oedd pob un; ac ni raid i'r rhan fwyaf o gantorion Cymry byth anfon ataf eu henwau—gallafeu hadnabod wrth eu gweithiau; y mae eu harddull yn eu cyhuddo. A phwy na all eu hadnabod, cystal a minau, os bydd wedi ymarfer ychydig a'u gweithiau? "Wel dyna ddigon o brawf ei fod wedi gwneyd ffafriaeth," meddai rhywun: yn araf fy nghyfaill, pe buasai fy mrawd yn ymgeisydd, a minau wedi rhoddi y wobr iddo, buan iawn y cyhuddasid fi o ffafriaeth; ond, os efe a fuasai y goreu, oni fuasai cyfiawnder ei hun, ac nid ffafriaeth yn fy rhwymo i benderfynu y wobr iddo? Nid a wnaeth y Beirniad ffafriaeth, ond pwy oedd y goreu yw y pwngc. Gan hyny, Foneddigion os byddwch yn amheu ddarfod i chwigaél cam, cyhoeddwyd eich gweithiau, a gadewch i'r *public opinion* benderfynu y ddadl. Y mae yn hawdd iawn i ddynion benderfynu a threfnu ar eu haelwydydd gartref, pa fodd y dylai pethau fod, fel yr *Astronomer* yn gwneyd ei *calculations* yn ei *observatory*; ond rhoddwch chwi fantais i'r byd i gael profi eich gweithiau; ac yna ceir gweled wrth eu casgliadau a'u penderfyniadau, a ydyw rhesymau a ffeithiau yn gyson a'u gilydd. Y cyffredin a ddatguddia y gwirionedd, ac nid y plantos a'n canmola, er mwyn cael *brechdan fêl* genym. Y mae y Beirniad wedi collfarnu y gwallau yn y modd cydsymudol (*similar motion*) yn ol y gramadegau cyffredin sydd yn eich meddiant, ac nid yn ol ei fympwy ei hun, er y creda fod ei fympwy yn gysonach â rheolau cerddoriaeth, ac ag "awdwyr enwog" nag y tybir yn gyffredin. Nid yn unig y mae llawer o awdwyr yn gwrthwynebu y 5au dilynol, mewn cyfansoddiad lleisiol, ond hefyd gwrthwynebant i oflerynau eu harfer: *Vugler*, yn-hyspysu

unwaith wrth *Godfrey Weber* na byddai arno ef ddim ofn rhoddi *Tenor Viol* i gydsymyd o fewn pumpau a'r *Bass* ar hyd dernyn llawn o leisiau—"Y mae ef yn berffaith yn ei le," meddai Weber, "tra na byddo ei *Viol* i'w chlywed."

Nid wyf wedi gwneyd sylwadau ar bob ban o'r cyfansoddiadau, buasai hyny yn ddigon o waith oes i un gwr; ac heblaw hyny y mae llawer o'r bàneu heb fod ynddynt un bai neillduol na rhinwedd penodol; gan hyny ni theilyngant sylw arbenigol Nid oedd y gynghanedd yn fy ngholwg cofier, ond y wisg yn unig; gan hyny ystyriwn y dylasai pob un ei wisgo mor daclus ag yr oedd modd: os na allai y cyfansoddydd esgoi ambell symudiad a chord anmhriodol, nid yw i'w feio, oblegyd trosedd sydd i'w feio, ac nid trosedd yw y peth na allai ei hebgor. Gellir cynghaneddu yn dda, ac er hyny heb fod dim mwy o gerddoriaeth yn y gwaith, nag sydd yn *uclid*. Cyfansoddiad da yw y gamp y dylid ymdrechu ei henill; a rhaid i gyfansoddiad felly fod yn feddianol ar feddylddrychau newyddion, ac ar yr un pryd yn brydferth ac effeithiol, ac wedi ei gynghaneddu hyd y byddo modd, yn unol a rheolau cyfansoddiad pur a diledwiw. Dylai pob cyfansoddydd edrych a fydd rhyw beth newydd yn ei waith; ac hefyd, a fydd y newydd-beth hwnw yn brydferth ac effeithiol, onide gellir dweyd am dano, fel y Beirniad hwnw ar waith un awdwr ieuange—Y mae llawer o bethau newydd a phrydferth yn eich gwaith, syr, ond och! nid yw y pethau newydd yn brydferth, na'r pethau prydferth yn newydd." Gofalwch am ddangos y geiriau bob amser; y mae barddoniaeth a cherddoriaeth fel dau aderyn yn meddu yr un bywyd; dadgysyllter yr hyn a anwyd yn gysylltiedig, a bydd y ddau farw. Yr oedd y bardd a'r cerddor yr un yn yr oesoedd gynt. Yr hyn oedd yn angen ar y Gerddoriaeth mewn meddwl; gwneid hyny i fyny gan y Farddoniaeth; a'r hyn oedd yn annghyraeddadwy i'r Farddoniaeth, mewn teimlad, difyrwch, ac eglurdeb, a wneid i fynu gan y Gerddoriaeth. Gan hyny, diddymmer y cyfansoddiadau mudion a di enaid hyny, nad ydynt yn traethu nac yn darlunio *dim*. Os cerddoriaeth yw iaith ein dirnadaeth a'n meddwl, nis gall y peth nad yw yn traethu nac yn darlunio *dim*, fod yn gerddoriaeth. Yr ydym wedi llwyr flino ar y darnau sydd yn trethu meddwl, er cadw cywreinrwydd difywyd yn barchus; yr ydym wedi diffasu ar y swm sydd yn byddaru ein clustiau

ac heb ddweyd dim byth wrth ein henaid. Cerddoriaeth a meddwl ynddi, a fedr ddarlunio amgylechiadau yn well na bod hebddi—i gerddoriaeth felly y rhoddwn ni y flaenoriaeth, bydded y canlyniadau y peth a fyddont. Gwell genyfddydded adfyd a dirmyg wrth amddiffyn hono, na chael byd da yn helaethwych beunydd gyda'r rhywogaethau eraill. Ond bellach at y feirniadaeth, a dechreuwn gyda'r

HYMN 536 TU. DAL. 77, o GASGL. S. R.

DERBYNIWYD 12 o gyfansoddiadau yn ymgeisio am y wobr yma, a dosparthir hwynt fel y canlyn:—

YR AIL DDOSPARTH.

Glan'r afon—Tôn fechan sydd ganddo ef, ond cyfnewidia ychydig arni ar y penill olaf; ac fel rheswm dros hyny, dywed—"Y mae gwahaniaeth yn y penill, tebyg y dylai fod gwahaniaeth yn y dôn;" Go lew, "Glan'r afon," gwir fod gwahaniaeth, a gwahaniaeth mawr hefyd; ond beth a wneir i'r penill canol? pa'r un o'r ddwy dôn sydd i'w chanu ar hwnw? y gyntaf ai yr olaf? Ond pa'r un bynag, y mae gormod o wahaniaeth yn y penill i'w ganu yn briodol ar y naill na'r llall yn eu fiurf bresenol.

Y Fwyalchen—Tôn eto ar un penill, o'r enw "llusern;" ac nid llusern dywyll iawn ydyw ychwaith o'i maint; ond dylasai fod yn fwy ddwywaith, beth bynag, cyn bod yn dderbyniol. Dernyn hwy y tro nesaf, ac yna bydd gobaith i'r Fwyalchen enill.

Pererin llesg—Nid mor llesg; y mae yn rhedeg ac yn neidio yn heinyf iawn; ac wrth redeg, drylliodd rai o reolau amlycaf cynganedd yn yfflon; ac oblegyd hyny ofnwyf fod cyfadsoddiad y "Pererin" yn rhy "lesg" i fyw yn hir.

Chwarelwr bach—Tôn ar un penill eto; ond y mae rhywbeth yn fwyn neillduol ynddi; gresyn na buasai yn hirach; ni chaiff y geiriau ddigon o chwareu teg ganddo, "cansys byrach yw y gwely nag y gallant ymestyn ynddo, a chul yw y cwrlid iddynt ymdroi ynddo."

Mab ei Fam—Tôn "fyth a hefyd." Ysgrifenodd hwn atom

fel hyn—"Gan mai Tôn a enwir, ac nid dernyn, dewiswyd cadw at lythyren yr hypsysiad." Wel felly yr ydym ninau yn dewis cadw; a chan mai "am y dôn oreu ar yr *Hymn*," ac nid ar un *penill* o'r *Hymn*, "y cynygir" gwobr, nid ydys yn meddwl y cedwir "at lythyren yr hypsysiad," drwy roddi Tôn un *penill* "Mab ei Fam," yn mlaenaf. Deuawd (duett) naturiol ac ystwyth sydd ganddo ar y ddwy odl gyntaf; ac O! mor darawiadol yw o'r 16 ban, hyd y 20. *Chorus* rhwydd sydd ar yr odl olaf; ond anturir dweyd wrth "Mab ei Fam" y gellid cael tri *phenill* llawn mor briodol i'w Don a'r rhai a ysgrifennodd efe wrthi. Y mae y Dôn yn eithaf, ond nid ydyw ar yr *Hymn* a nodwyd.

Y DOSPARTH CYNTAF.

Vulcan—Os oedd llusern y Pererin yn disgleirio ar y lli, lled dywyll yw cynghanedd Vulcan arno, yn y banau 11, 12, a 139. Y mae cyfansoddiad Vulcan ar yr ail benill, ond odid, cystal a chyfansoddiad yr un o'r ymgeiswyr arno; "ac aiff i'r wlad" yn gefnog iawn, ond fod y dull braidd yn rhy gyffredin.

Iod—Tybir fod "Iod" yn deall cynghanedd a thrawsgyweiriant yn dda; ac y mae y cyfansoddiad yn un godidog iawn, fel cyfansoddiad; ond gallai wneyd yn llawn cystal ar ryw eiriau eraill ag ar y rhai hyn. Er nad yw "Iod" yn meddu ar symledd *Luther*, prin y mae yn ol iddo, mewn mawredd a phwysigrwydd.

Teithiwr Blin—Hawdd credu hwn, y mae ei waith yn dangos ei fod wedi blino. Amlwg ydyw y gallasai y "Teithiwr" wneyd amgenach cyfansoddiad o lawer, oni bai ei fod yn flin. Gwnaeth dri o *Solos* mwynion iawn ar y ddwy odl gyntaf o'r penillion, gan newid ychydig arnynt fel yr oedd y geiriau yn galw; ond yr un yw y *Chorus* sydd ganddo ar odlau olaf pob un. Ai tybed nad oedd cymaint o angen cyfnewidiad yn y *Chorus*, ag oedd yn y *Solos*? Wedi y cwbl, y mae tlysni annghydmorol i'w weled drwy y gwaith. Gofaled y "Teithiwr" rhag myned i gyfansoddi pan y byddo yn flin arno eto.

Semiramoth—Eisteddai "Teithiwr blin" "Semiramoth" yn gomfforddus iawn "ar lan yr afon ddu." Y mae yn anhawdd cael dernyn mwynach a dymunolach, nag sydd gan "Semiramoth" ar yr ail benill; ac ymlona yn neillduol yn yr odl

olaf o hono. Gwelwyd gwell darn darn nag sydd ar y penill olaf. Ystwythder a bywiogrwydd ydyw y llinellau amlycaf yn nodwedd y cyfansoddiad hwn.

Cuhelyn—Diffyg penaf sydd yn ymddangos yn ngwaith “Cuhelyn” ydyw ei fod yn rhy undonog; a’i ragoriaeth yw ei symledd. Disgyna at y dwfr yn effeithiol iawn; a bron nad ydys yn gweled y lli yn pistyllio yma a thraw, gan fel y mae yr Archoffeiriad yn ei ddosparthu wrth dori ei rym. Y mae y darnau yna yn anrhydedd mawri “Cuhelyn,” ac yn ddarluniadol i’r eithaf.

Aderyn—Darlunir y “Teithiwr blin” yn eistedd “ar lan yr afon,” yn alarus iawn ganddo; llonai ei deimlad yn rhyfeddol wrth weled ei lusern yn arianu y lli, tra y teifi ei llewyrch dros yr afon i’r ochr arall, ac yntau yn ei goleu yn gweled y lan, a myrdd o engyl yn ei ddisgwyl. Trist iawn yr ymdeimla “Wrth ddisgyn at y dwfr;” ond wrth weled ei lamp yn dal heb ddiffoddi, dengys ei lawenydd drwy newid ei gywair ac heb newid ei gyweirnod—aiff o B leddf i B lon. Hyf a sydyn ydyw rhywbeth felly hefyd; ond i’r tyb i, gesyd hynodrwydd yr amgylchiad yn well drwy hyny nag un ffordd arall; a chana yn y cyweirnod hwnw a’i berthynasau llon, i’r diwedd. Anaml y ceir dernyn mor anwyl, mor hawdd, ac mor llawn o deimlad ag ydyw, a’i gymeryd drwyddo.

Asaph—Prif fai “Asaph” ydyw diofalwch wrth gynghan-eddu; fel cyfansoddiad y mae yr eiddo ef yn fwy gwreiddiol a hynod na’r un o’r ymgeiswyr, oddigerth ychydig yn y dechreu. Disgleiria ei lusern yn nodedig o lewyrchus; a rhydd efelychiad tlws iawn yn yr wythawd, pan y gwel ei goleu yn dwyn y lan i’r golwg. Disgyna dros ei ben i’r dwfr wrth ddisgyn “hyd risiau brenin braw,” er hyny, ni ddiffoddodd ei lamp; ond rhodia yn ei llewyrch i’r ochr arall yn berffaith ddiangol. Naturiol iawn yw y darluniad o deimlad bywiog y “Teithiwr blin,” pan welodd ei Archoffeiriad yn dyfod i’w gyfarfod. Wedi hyny, cychwyna i wlad y goleuni, heb gymaint a gorphwys mynyd i gymeryd ei wynt, ar ol dyfod drwy y tonau; ac nid oes neb yn gosod allan ei fynediad yn fwy enwog, gwreiddiol, a nefol, nag “Asaph.” Tybiwyf nad oes yr un o’r Ymgeiswyr, yn ol fy marn i felly, wedi egluro y geiriau, na darlunio yr olygfa yn ddigon medrus o lawer. Darluniadol iawn yw y farddoniaeth; a dylid cael cyfansoddiad felly arni, tebyg i’r hyn o eilw y Saeson yn “*Descriptive piece.*” Pe

buasai cynganedd a phwysigrwydd "Jod," tlysni "Teithiwr Blin," bywiogrwydd "Semiramoth," symledd "Cuhelyn," teimlad "Aderyn," a gwreiddioldeb "Asaph," yn meddiant rhyw awdwr galluog a chyfarwydd ar ddarlunio, cawsid cyfansoddiad ardderchog; ond tra y maent ar wahan, y mae y cyfansoddiad yn wan. Nid oes ond ychydig iawn o wahaniaeth rhwng pawb o'r dosparth hwn a'u gilydd. Y mae'r naill yn rhagori ar y llall yn y naill beth a'r llall, a phob un yn awyddus i gyrhaedd y marc, ond yn rhy lwfr i saethu ato—"willing to wound, and yet afraid to strike." Ond o'r cwbl, rhwng yr "Aderyn" ac "Asaph" y mae y dorch i'w thynu; os am gyfansoddiad a themlad ynddo a'r cynganedd yn eithaf o ran hyny, "Aderyn" a ddylai fod yn mlaenaf; ond os cyfansoddiad gwreiddiol, hynod, ac annghyffredin a fynir, "Asaph" sydd yn blaenori. Nid yw beiau cynganedd Asaph ond dibwys, er fod rhywbeth arni yn ei hatal i asio cystal ag y dymunid. Felly nid oes genyf ar ol ymdrafferthu llawer i geisio troi y fantol ryw ffordd, ond gadael rhwng y pwyllgor ar ddau; ac os metha hwnw a phenderfynu, rhodder y wobr i'r naill, a'r tlws i'r llall.

O. Y. Penderfynodd y pwyllgor i roddi y wobr i un a'r tlws i'r llall; dewiswyd y tlws gan "Aderyn," a chafodd "Asaph" y wobr.

YR AIL DESTYN.

“CAN MOSES A CHAN YR OEN.”

Datguddiad 15. 3, 4.

DERBYNIWYD 13 o gyfansoddiadau ar y testyn hwn, ac ar ol eu nithio cafwyd yn

YR AIL DDOSPARTH.

Di-bryder—Ymddengys ei fod yn “ddi-bryder” hollol yn nghylch enill, beth bynag; oblegyd ceir ar y mwyaf o arwyddion diofalwch drwy ei Anthem. Yn sicr dylai fod yn fwy pryderus rhagllaw, os yw am fod yn hynod fel cyfansoddwr.

Digymar—Nid am gyfansoddi yn wir; mae wedi colli golwg ar arddull (style) sydd yn gweddu i'r geiriau yn gwbl. Cyfansoddiad Dirwestol, braidd, ydyw, pe ceid geiriau felly arno; ac y mae gwahaniaeth mawr rhwng natur “y naill a'r llall” o honynt.

Prometheus—Rhagfeddwl, ydyw ystyr yr enw Groegaidd yma onid ê? mae rhy fach o ddelw hyny ar waith presenol yr Awdwr o gryn lawer; ond gallai mai rhag-feddwl erbyn rhyw bryd eto y mae; os felly, cawn ninau amser i feddwl beth i'w ddweyd am dano y pryd hwnw.

Apollo—Y mae yn berygl i mi dynu y duw yma yn fy mhen, beth bynag am y lleill, heblaw ei fod yn *ganwr* rhagorol, yr oedd yn *saethwr â bwa* heb ei ail. Y mae wedi dyrysu cryn lawer wrth ysgrifenu ei waith; weithiau, y mae yr *Alto* yn uwch na'r lleisiau eraill, pryd arall, oddi tanynt; yr hyn a brawf nad yw y *duwiau* yn anffaeledig; ond gan iddo gyfaddef ei ddiofalwch, dylid maddeu iddo. Ofnir fod yr “Apollo” hwn yn well am drin bwa, nag am drin y gân; ond os cymerir ei waith drwyddo draw, ceir llawer o ragoriaethau ynddo yn wir deilwng o'u hefelychu.

Mediterranean—Lled ganolig yw y *slur* sydd ganddo yn cychwyn; ac yn wir, nid oes na mawredd na rhyfeddod yn y

“Chorus grymus” ar ol hyny. DERNYN DA A GEIR AR “Cyfiawn a chywir yw dy ffyrdd.” Yn wyllt, braidd, y gogoneddir ei enw; ac onid yw yr “holl genhedloedd” yn dyfod ger ei fron i’w addoli, yn rhy ddideimlad o lawer. Pe buasai “oblegyd dy farnau” beb fod yn diweddu mor afrosgo a chlogyrnaidd, buasai yn llawer mwy cymeradwy.

Perorydd Cymreig—Gwall mwyaf cyfansoddiad “Perorydd” yw, fod yr efelychiad sydd yn dechreu y 14 ban o’r *Air*, heb fod yn berthynas naturiol a’r *Bass* sydd yn atebiad iddi; ac nid yw y sylfon, na’r atebiad, yn perthyn dim mwy i gyweirnod yr Anthem, nag i ryw gyweirnod arall o’r raddfa. Y mae eu mynediad gyda’u gilydd yn y dull yna, yn galw am ~~ffs~~ a ~~bs~~ damweiniol yn fynych, er eu huno yn well a’u gilydd. DERNYN DA IAWN YDYW, o’r 39 ban, hyd y 54—nid cystal wedi hyny; fe allai y dylasai *style* “Perorydd” fod yn fwy mawreddus gyd a geiriau fel hyn.

DOSPARTH CYNTAF.

Bronfraith—Cyfansoddwr cryf, dirodres, a gwreiddiol yw “Bronfraith.” Nid oes eisiau gwell deryn nag a geir o’r 33 ban, hyd y 54. Y mae y gwaith drwyddo yn dda, ond dyna y lle cyn goreu.

Llinosun—Ymddengys hwn fel gwaith awdwr ieuanc; ac os felly, y mae gobaith da iawn am dano; yn amgen, nid yw fawr o werth. Rhy fach o wreiddioldeb, a gormod o undônïad sydd yn ei waith; a phe buasai yn bwysicach ei arddull hefyd, dichon y buasai yn fwy cymeradwy.

Addolwr—Gallwn feddwl mai defnyddioldeb oedd y prif nod mewn golwg, gan “Addolwr,” wrth gyfansoddi y deryn hwn; oblegid y mae yn hawdd, llyfn, a buddiol iawn drwyddo, ac yn sier o gynyrchu teimlad addoli yn mynwes y cantorion; a phob un a wrendy arnynt; a dylai hynyna fod yn fwy gwerthfawr yn ngolwg pob cyfansoddydd, na rhyw gywreinerwydd heb ddim ynddo, ond “newyn a syched.”

Twm o’r Bont—Wel, Twm bach, nid ychydig a fu dy drafferth yn cyfansoddi y deryn hwn; ond faint bynag, yr oedd yn ormod o lawer am ddim; ond beth a wneir? y mae yma rai

gwell na thi er cystal dy waith. A feddylit ti ddim, dy fod tua'r diwedd, wedi myned i lamu dros y cyweirnodau, heb na phont na phont-bren? Grymus iawn yw y Chorus cyntaf, ac anwyl iawn yw "Pwy ni'th ofna." Efelychiad bywiog a difyr yw y Chorus ar "Oblegid yr holl genhedloedd;" ond y mae rhyw debygolrwydd ynddo i'r Chorus—" *But thanks be to God.*" Rhyfedd, ac anhawdd iawn yw y Chorus ar "Oblegid dy farnau," ac y mae yn ddigon a gwneyd i gantorion anfedrus a diamynedd ei daflu dros y bont, a meddwl nad oes gwerth yn y byd ynddo; ond wedi ei ddysgu newidient eu barn am dano.

Aesculapius—Yr hen Ddoctor wedi troi yn Gerddor onidê? Tybir fod hwn yn myfyrio llawer ar waith Spohr, ac yn ymdrechu rhodio yn ol ei draed; na rodded hi i fynu, nes ei gyfnewid i'r unrhyw ddelw a'r awdwr enwog hwnw. Y mae y gwaith yn rhy dda drwyddo i ddechreu ei ddetholi; er nad oes genyf yr un rheswm dros ei fod yn newid ei gywair a'i gyweirnod mor aml, eto yr wyf yn teimlo ei ddylanwad, ac yn rhwym o gydnabod ei waith; a phe rhoddid *Accompaniment* yr *Organ* gyd agef, teimla hyd yn oed y *Cathedral* ei hun, oddiwrth nerth ac awdurdod "Aesculapius."

Cantor—Sydd yn *gantor*, yn ol ystyreithaf y gair. Deuawd tlws a naturiol sydd yn cychwyn, a Chorus cryf ar "Mawr a rhyfedd." Y mae yn dda, ond nid yn llawn ddigon rhyfedd a mawreddus, i'm tyb i, ar y geiriau; ond byddai dweyd beth sydd yn ddiffygiol ynddo yn ormod gorchwyl. Teimlad o ofn a ddesgrifir yn wych yn y dernyn ar ei ol; ac y mae yr efelychiadau prydferth ar "Ac ni ogonedda dy enw" yn ddigon a swyno un-gwr i'w ogoneddu. Cawn efelychiadau mynych, oddiyno i'r diwedd, a phob un megis yn rhagori ar eu gilydd. Pe gofynid i ni beth sydd o'i le, nid allwn ateb, heblaw nad yw cystal a'r nesaf. Y mae pob un o'r pedwar blaenorol, wedi enill y wobr yn ddwbl, o ran hyuy; ond o pa le y ceir hi iddynt?

Orpheus—Duw'r gân, ac ni welais i erioed gymaint o dduwiau, yn enw yr anwyl, meddaf; a gŵyr pawb mai nid gorchwyl bychan ydyw barnu gweithredoedd ysbrydion o'r fath yma. Dechreua "Orpheus" gyda'r geiriau "A chanu y maent &c." mewn Deuawd, ac y mae tlysni drwyddo, er nad yw y gynganedd, fe allai yn llawn ddigon cref. Y mae pob symudiad o'r Chorus "Mawr a rhyfedd," yn fawreddus a rhyfedd, a pho

tarawiad yn dangos fod yr Awdwr wedi boi yn sefyll, ac yn ystyried rhyfeddodau Duw. Ceir wedi hyny *Quartett* yn hyspysu mai “Cyfiawn a chywir yw” ffyrdd “Brenin y saint;” ac ymddengys wrth deimlad y cyfansoddydd fod ei “ffyrdd yn y môr a’i lwybrau yn y dyfroedd dyfnion” tuag ato; ac yntau, druan, yn methu adnabod eu hol; ond tystia, yn y tywyllwch, mai cyfiawn ydynt; wyla wrth wneyd mae’n wir, ond dagrau llawenydd ydynt; nid teimlad o ofid, ond ocheneidiau ffydd, yn ymddiried yn yr “hwn sydd yn rhoddi achosion i ganu y nos.” Y mae yn annichomadwy i ni ganu y Chorus “Pwy ni’th ofna,” heb gael ein llenwi “a gwylder ac â pharchedig ofn;” a thybir nad yw “diferiad y diliau mêl” yn felusach na’r efelychiadau byrion geir ar “Ac ni ogonedda dy enw.” Gesyd ei resymau cryfion dros ei ofni a gogoneddu ei enw allan yn wrol a diofn, mewn efelychiad rhwydd a hawdd iawn ei chofio; a dyna y gamp gyd ag efelychiad ac ehediant. Fe allai y dylasai Orpheus gynyrchu dernyn gwa-hanol ar yr adranau, “oblegyd tydi yn unig wyt sanctaidd,” —“oblegyd yr holl genhedloedd,” ac “oblegyd dy farnau di a eglurwyd,” yn lle yr un *theme* arnynt oll. Ond y mae mor naturiol, ac yn cael ei threfnu yn wahanol bob tro, fel nad ydys mewn perygl o ddiflasu arni; ac fe allai fod Orpheus wedi dysgu, oddiwrth Handel, fel y dywed *Beethoom*—“*to produce so great effects with so few means.*”

Y mae y Dosparth cyntaf i gyd yn gynyrchion campus iawn, ond Orpheus i’m tyb i yw y goreu; gan hyny rhodder y wobriddo.

Y TRYDYDD TESTYN.

Essay 42. 8, 10, 11, 12.

DERBYNIWYD 11 o gyfansoddiadau ar y geiriau hyn, y rhai a ddosparthir fel y canlyn:—

YR AIL DDOSPRTH.

Can Barac—Nid oes enw ffugiol na gwirioneddol wrth hon, heblaw fod yr Awdwr yn enwi ei gân yn “Gan Barac.” Onid yn llyfr y Barnwyr y mae cân hwnw, ac nid yn mhroph-wydoliaethau Essay? Nid wn beth i’w ddweyd am hon, nis gellir ei channol yn onest; ac os beier hi, drachefn, dichon y byddai hyny yn foddion i dynu melldithion ei hawdur ar fy mhen; felly gadael iddi yn y fan yna yw y goreu, heb ddweyd rhagor am dani hi.

Awel—Dechreuad lled gyffredin onidê? Efelychiad go lew sydd o’r bân 49, hyd 59; ac yn wir y mae “preswylwyr y graig” yn canu yn bur dda o’r bân 71, yn mlaen. Gellir meddwl wrth ganu o’r 91 ban yn mlaen fod yr “awel” wedi chwythu yr Awdwr o’i *channel* ei hun, braidd; nid yw yn llawn ddigon gwreiddiol. Ychydig mwy o’r awel a wna y cyfansoddwr yma yn un gobeithiol.

Cristion—Ymddengys na welodd “Cristion” un golwg ar yr ail hypsysiad, yn nghylch geiriau yr Anthem yma; oblegyd cyfansoddodd a’r 11 adnod yn gwbl, a chollodd ei wynt, wrth floeldio “o ben y mynyddoedd” fel nad oedd ynddo nerth mwyach i roddi “gogoniant i’r Arglwydd.” Efelychiad tlws sydd yn cychwyn o’r 24 ban, ond fod y lleisiauyn rhy wasgarog o lawer, iddi gael dylanwad mawr ar y gwrandawyr; rhodded yr awdwr hi yn y *vice* am ychydig, i’w gwasgu yn fwy at ei gilydd, a bydd yn llawer mwy cryno a chadarn ar ol hyny.

Ap Menevensis—Dyma enw cyhyd a milltir wyddelig; *Mab Mynwy*, ydyw ei ystyr, “onid e fe.” Y mae hwn eto tel “Cristion,” heb gyfansoddi yn ol yr hyspysiad diweddaf; eto, gwelodd fwy na’r llall, oblegyd cyfansoddodd ar “Rhoddant ogoniant i’r Arglwydd” a cheir Halleluah lled ddiofal, *yn fending* ar hyny. Dernyn gwreiddiol, ar y cyfan, ydyw hwn; anystwyth braidd, yw y *Chorus* sydd ar ol y *Solo*, a chyffredin iawn yw y Deuawd sydd o’r 20 ban, yn mlaen. Ychydig o ofal ac ymarferiad a wna yr “Ap” hwn yn gytansoddwr da.

Orpheus—Ceir *Quartet* bywiog a difyr gan hwn i gychwyn; yna *Solo o’r Recit*, ni waeth ganddo pa’r un, ac ni waeth i ninau am a wn i. Yn y Chorus y mae y *Tenor* yn gwatwar y *Treble* yn ddigon naturiol; gresyn na fuasai Orpheus yn gweithio yr efelychiad allan, yn y lleisiau eraill, yr un modd; buasai yn debycach i lenwi ei enw. Y mae y tarawiadau sy ganddo ar “A mynegwch ei fawl,” yn wir soniarus, ac yn ddigon â swyno coed a cheryg, fel yr Orpheus gynt. Dos di yn mlaen Orpheus, gallai y cyfansoddi rywbryd mor swynol ag yntau.

Abou Menzel—Yn enw pob daioni, pwy, a pha beth ydyw hwn? Y mae aderyn ar lanau y Nile, o’r un enw; ond beth a ddygodd y creadur rhyfedd i’r wlad yma, tybed? Canwr fel y gog ydyw, yr un swn, â yn yr un cyweirnod yn barhaus. Mewn darnau cyhyd a hyn, dylid trawsgyweirio i rywle o’r cyweirnod dechreuol, yn amgen, diflasir ar yr un un, fel ar yr un ymborth; a byddai yn iechyd ac yn fantais i’r aderyn, druan, newid ei gangen, a’i gân, weithiau.

Y DOSPARTH CYNTAF.

DYMA bump o gyfansoddiadau, a phob un o honynt yn fwy ei werth na’r wobr o lawer; ond gan nad oes ond un wobr, rhaid ceisio edrych, pa rai o’r sêr sydd yn rhagori mewn gogoniant.

Tubal—Y mae hwn gystal gweithydd mewn cyfansoddiad syml, ag ydyw mewn “pob cywreinwaith pres a haiarn.” Er fod ychydig o wallau i’w gweled yma a thraw yn ei waith; ond ymddangosant fel ffrwyth diofalwch, yn hytrach nag anwybodaeth.

Obedemon—Diolch i chwi, Syr, am rifnodi eich cynghanedd; byddai hyny yn fantais fawr i mi ddeall natur eu symudiadau; a thybir mai nid dyma y tro cyntaf i “Obedemon” fod dan ein sylw, a derbyn ein cymeradwyaeth, yn neillduol fel cynganeddwr. A teddylicch chwi ddim eich bod wedi syrthio i ormod cariad â’r annghydseiniau, a bod cymaint o honynt yn debyg o atal dylanwad y cyfansoddiad, a’i wneyd yn rhy debyg i *lifeless statue*? Er nad oes rheol yn nodi pa faint i’w arfer arnynt, eto y mae beichio y cyfansoddiad â hwynt, yn groes i chwaeth ac arddull goethedig. Y mae yn llawn cystal genyfffi, yr aunghydseiniau, ag ydyw genyf y cydseiniau, ond iddynt gael eu parotoi, a’u hadferu, yn effeithiol; y naill yn disgyn yn naturiol i’r llall; fel olwynion *cocos*. Yr wyf yn mawr gymeradwyo y sylfonau sy genych; ac y mae mwy o arddull hen Anthemau Eglwysig, yn y cyfansoddiad yma, nag yn yr un o’r lleill, a dylai gael parch dau ddyblyg oblegyd hyny.

Un a’i gerdd yn wan i gyd—Nage i gyd, Syr, os nad yw eich gwaith yn ail adrodd y Chorus cyntaf yn rhy fynych, yn debyg o’i gwanychu. Pwy erioed a ddychymygodd well, a thlysach efelychiad nag sydd ar “Caned preswylwyr y graig? ac ar ol y fath floeddio cryf o “ben y mynyddoedd,” a molianu mor wych “yn yr ynysoedd,” dylech gael eistedd bellach “yn drydydd yn y feirniadaeth;” ond beth fyddoch gwell er hyny, druan! nid oes dim i’w gael.

Eos y Goedwig—Pe buasai ychydig mwy o wreiddioldeb yn y dernyn cyntaf o waith yr “Eos,” cyfrifaswn ef y cyfansoddiad syml goreu o’n cenedl. Y mae “preswylwyr y graig” yn canu yn naturiol a mwyn iawn, a bloeddir o ben y mynyddoedd yn nodedig o ddewr; ceir un floedd yn 4 ban, o hyd, yn debyg i floedd udgorn Sinai—“yn hir-llaes ac yn cryfhau fwy-fwy.” Campus yn wir, yw yr ehediant a ddechreua yn y 18 ban; tybed nad yw sylfon dda fel hona yn teilyngu mwy o le? ac na ddylasid rhoddi mwy o *scope* iddi? gallesid ei gwneyd yn Uniant wedi hyny; yr un sylw a berthyna i’r ehediant ar ei hol: un dda iawn ydyw hono, ond nid yw ei chynghaneddiad yn gystal a’r llall. Wedi pwyso a phrofi y cyfansoddiad hwn eto, yr ydym yn rhwym o roi yr Eos, fel Joseph gynt, i “farchogaeth yn yr ail gerbyd.”

Alawydd—Cychwyna “Alawydd” yn berffaith ddirodres,

yn debyg fel y bydd y chwareuwyr ar y gerddfa (*orchestra*) yn trin ac yn cyweirio tânau eu hofferynnau; ac wedi cael pob tant i gywair priodol, "dyma hi allan." Cymer Alawydd, yntau, ryw 5 ban, at y gorchwyl o barotoi ei hun, ei waith, a'i gantorion, yna gorchymyna y lleisiau, y naill a'r llall, yn awdurdodol, eto yn naturiol, am ganu i'r Arglwydd. Gwasgerir ei fawl ef o'r naill eithafnod i'r llall o'r ddaear, yn ddeheuig iawn drwy efelychiad naturiol a hawdd. Ar y geiriau "Myfi yw yr Arglwydd" ceir *Solo Bass*, a thybir y gallai *Basser* da, wrth ei ganu, dafllu gwarth tragwyddol ar "holl ddelwau cerfiedig," os dyrchafa enw yr Arglwydd mor fawreddus ag y rhoddwyd mantais iddo, gan yr Awdwr. Dylid canu y dernyn yna yn fawreddus ac ymffrostgar iawn. Ar ol y *Solo* ceir Chorus bychan, yn gorchymyn i "breswylwyr y graig" ganu; ond nid yw yr Awdwr hanner mor selog yn eu gorchymyn i ganu, ag ydyw yn eu gorchymyn i floeddio o ben y mynyddoedd; gallai ei fod yu fwy hoff o floeddio na chanu; nis gellir rhoddi darluniad o'r dernyn campus yma, heblaw ei fod yn *Double Chorus*: yr ail *choir* yn efelychu y cyntaf yn gywrain iawn, yn neilltuol drwy fod *Bass* yr ail, yn ateb *Air* y cyntaf, yn ol efelychiad rheolaidd, yn y pumed islaw; pob *choir* yn bloeddio am y goreu, nes o'r diwedd i'r ddau ymuno â'u gilydd, yn ol cynllun Handel yn y Chorus diweddaf o *Israel in Egypt*. Ar ol hyny, bloeddiant o ben y mynyddoedd, nes y clywid y gydgerdd bereiddiaf yn dylifo ar hyd eu hochrau, fel y tybid fod cwmwl cynganedd a mawl wedi tori ar eu copau. Wedi hyny, trefnir y cantorion sydd ar ben y mynyddoedd, yn y sefyllfa fwyaf manteisiol i roddi "gogoniant i'r Arglwydd," &c.: a threfnir hwynt yn debyg fel y gosodir yr hyspysai (*telegraph*) ar ben y mynyddoedd, y naill yn derbyn newydd gan y llall, nes o'r diwedd ei fynegu yn y lle priodol. Felly, gesyd yr Awdwr yma y gwahanol leisiau yn nhrefniad ei ehediant gampus; y naill yn rhoddi i'r llall, a'r naill yn derbyn gan y llall; ac ar ol i bob llais gael eu trefnu felly, cyd-gordiant "ogoniant i'r Arglwydd:" cyn terfynu dygir yr ehediant ddiweddaf yma i mewn drachefn, gan ei gwneyd yn uniant (*stretto*) rymus a rheolaidd, a phob un o'r lleisiau fel yn ymhyfrydu fwyfwy yn eu gwaith o roddi "gogoniant i'r Arglwydd &c." Y mae rhywbeth mewn rhai o symudiadau yr ehediant yn dwyn i'n meddwl symudiadau tebyg gan Cherubini

mewn *Tonal Fugue*, ond tybir eu bod mor wreiddiol i “Alawydd,” ag iddo yntau o ran hyny; fel y sylwa E. Holmes, “*These cannot be a more difficult, or a more thankless task, than the endeavour to discover the original author of a subject of fugue or canon; even Handel, justly revered as he is, has sustained many charges of plagiarism, for which his truacious memory is, perhaps, rather to be blamed than any mean propensity to dress himself in borrowed plumes. He wrote so much which was confessedly his own, as to be able, to do what would not have been permitted to smaller men—as for instance, his transferring an entire chorus of Carissimi, “Hear Jacob’s God,” into his oration, Samson where it is known under these words. Mewn lle arall ysgrifena—“In recurring to the works of the greatest contrapuntal musicians, nothing strikes more forcibly than the frequent repetition of same things.”* Fe allai y gall yr antffaeledigion sydd yn condemnio cymaint ar gyfansoddwyr ieuanc yr oes hon, ag ar yr un pryd yn honi y fath wreiddioldeb iddynt eu hunain, ein hyspysu pwy ydyw awdwr gwreiddiol y sylfon hono, ag y gweithiodd *Handel* ei Chorus, “*And with his stripes we are healed*” o’r *Mesiah*; a *Haydn*, ei chorus “*Awake the harp*” o’r *Creation*; ac hefyd —*Mozart* ei *Fugue* “*Shew thy mercy*” o’i *Requiem*, arni? Y mae pob un o honynt yn newid yn eu dull yn ei thrin; ond yr un un yw y sylfon sy ganddynt, serch hyny. Felly, y mae Alawydd yntau mor wreiddiol yn hyny, ag ydyw yr un o honynt hwythau. Y mae ei gyfansoddiad yn cynwys cerddoriaeth i bob math o ddynion, ond dim ar gyfer y tylwyth a’r clustiau hirion, fel y dywed *Mozart*—“*It contains music for all sorts of people, but nothing for long ears.*” Gan hyny, gwobrwyer ALAWYDD.

DWYGYFYLCHI.

E. STEPHEN.

BALA, ARGRAFFWYD, GAN G. JONES.